

Τι Προσδοκούν οι Γονείς από το Σχολείο και τι Αναμένει το Σχολείο από τους Γονείς

Κωνσταντίνου Χαράλαμπος

Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων-
Αντιπρόεδρος Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος

Βασικά Σημεία-Ερωτήματα της Εισήγησης

- Τι οφείλει το σχολείο να **προσφέρει** στους μαθητές του;
- Μήπως το σχολείο βρίσκεται **εκτός παιδαγωγικής τροχιάς**;
- Γιατί ο **ρόλος των γονέων** είναι καθοριστικός στην ανάπτυξη της κοινωνικής συμπεριφοράς του παιδιού και, συνολικά, της προσωπικότητάς του;
- Ποια είναι τα **γνωρίσματα (προφίλ)** των σημερινών μαθητών, ποια **προβλήματα** αντιμετωπίζουν και πώς μπορούν οι γονείς να τα αναγνωρίσουν;
- Ποιος είναι ο **ρόλος των κανόνων** στη ζωή του παιδιού, για να επιμένουν οι γονείς και το σχολείο σε αυτούς;
- Τελικά, **τι μπορούν και τι οφείλουν να προσφέρουν οι γονείς στα παιδιά τους**, για να τα βοηθήσουν να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις σχολικές τους υποχρεώσεις και, γενικότερα, στον μαθητικό τους ρόλο;

«Ενώ εσύ μου φώναζες...» ένα κείμενο με πολλά μηνύματα για όλους τους γονείς!

Πολλές φορές ως γονείς ξεχνάμε ότι έχουμε απέναντί μας ένα παιδί που το μόνο που θέλει είναι αγάπη από εμάς. Τα οικονομικά προβλήματα, τα νεύρα της δουλειάς και το άγχος της επιβίωσης μας κάνουν να ξεχνάμε ένα σημαντικό πράγμα στη συμπεριφορά μας απέναντι στο παιδί μας. Ποιο είναι αυτό; Ο τρόπος συμπεριφοράς μας απέναντι στο παιδί μας που επηρεάζει καθοριστικά τη δική του συμπεριφορά.

- Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες, έτσι, να σε φοβάμαι...
Ενώ εσύ μου φώναζες, τραυμάτιζες την αυτοπεποίθησή μου...
Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες ότι δεν είχα αξιοπρέπεια, επειδή ήμουν μικρός...
Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες να μην τολμώ, να μην δοκιμάζω, να μην προσπαθώ να ανακαλύπτω, να μην παίρνω πρωτοβουλίες, για να μη θυμώνεις...
Ενώ εσύ μου φώναζες, με έκανες να νιώθω ασήμαντος και αδύναμος...
- Ενώ εσύ μου φώναζες, μου έδειχνες ότι δεν μπορούσα να σε εμπιστευόμαι...
Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες ότι δεν μπορούσα να σου μιλήσω αν είχα κάποιο πρόβλημα ή κάποιος μου έκανε κακό, γιατί φοβόμουν πώς θα αντιδρούσες...
Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες ότι όταν αγαπάμε κάποιον, έχουμε δικαίωμα να του φερόμαστε άσχημα...
Ενώ εσύ μου φώναζες, η φωνή σου δεν με άφηνε να σκεφτώ τα λόγια σου...
Ενώ εσύ μου φώναζες, ιδρώνα, η καρδιά μου χτυπούσε δυνατά, το στομάχι και τα αυτιά μου πονούσαν...
Ενώ εσύ μου φώναζες, θύμωνα που δεν νοιαζόσουν για αυτά που ήθελα να σου πω...
Ενώ εσύ μου φώναζες, αναρωτιόμουν που πήγε ο μπαμπάς μου...
Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες να φωνάζω κι εγώ...
Ενώ εσύ μου φώναζες, ήμουν μόνος μου...
- Ενώ εσύ μου φώναζες, σκεφτόμουν ότι δεν με αγαπάς πια...
Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες ότι επιτρέπεται να φέρομαι άσχημα σε κάποιον πιο αδύναμο από μένα...
Ενώ εσύ μου φώναζες, μου μάθαινες πώς να φερθώ στα παιδιά μου όταν μεγαλώσω...
Ενώ εσύ μου φώναζες, δεν φανταζόσουν τον αγώνα που πρέπει να δώσω τώρα που μεγάλωσα, για να μη γίνω σαν εσένα... (Δημοσιεύτηκε: Μάλλου, Κ., alfavita, 2016)

Συλλογιστική του Θέματος

- ❖ Η συλλογιστική προσέγγισης του θέματος βασίζεται στην παραδοχή ότι η **διαμόρφωση της κοινωνικής συμπεριφοράς** κάθε ανθρώπου συνιστά δημιούργημα της επίδρασης, κυρίως, του **περιβαλλοντικού παράγοντα**.
- ❖ Συγκεκριμένα, το κάθε άτομο διαμορφώνει την **κοινωνική συμπεριφορά** του μέσα από τις **πληροφορίες, τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τις επιδράσεις** που δέχεται από τους γονείς, τα αδέρφια, τους εκπαιδευτικούς, τους συμμαθητές, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ), διαδίκτυο και, συνολικά, μέσα από την **αλληλεπίδρασή του με το κοινωνικό περιβάλλον**.
- ❖ Αυτό σημαίνει ότι η κάθε οικογένεια, το κάθε σχολείο και, γενικά, η κάθε κοινωνία, στο πέρασμα του χρόνου, **έχουν διαμορφώσει τη δική τους κουλτούρα**, από την αλληλεπίδραση που συντελείται ανάμεσά τους, η οποία αποτυπώνεται στη συμπεριφορά των μελών τους.

Ποιοι Παράγοντες Διαμορφώνουν τη Συμπεριφορά του Ανθρώπου

- ❖ Απαντώντας στο διαχρονικό ερώτημα, αναφορικά με το **ποιοι παράγοντες παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου** και, κατ' επέκταση, στην κοινωνική συμπεριφορά του, οι σχετικές έρευνες έχουν αναδείξει με τεκμηριωμένο τρόπο ότι, τουλάχιστον μέχρι τώρα, η επιστημονική απάντηση, που θεωρείται στον υψηλότερο βαθμό αποδεκτή, είναι η ακόλουθη: **ο κληρονομικός-γενετικός παράγοντας συμβάλλει στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη των βιολογικών και κυρίως των γλωσσικών, γνωστικών, νοητικών και συναισθηματικών ικανοτήτων και λειτουργιών της προσωπικότητας του ανθρώπου.**
- ❖ Χωρίς την επίδραση, όμως, **του περιβαλλοντικού παράγοντα**, στον οποίο κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζουν **η αγωγή και η κοινωνικοποίηση**, **οι ιδιότητες αυτές θα αναπτυχθούν σε μικρό και ανεπαρκή βαθμό και, προφανώς, δεν θα αναπτυχθούν πλήρως ή και καθόλου, όπως είναι για παράδειγμα η γλώσσα** (Βλ. περισσότερα: Κωνσταντίνου, 2015).

**Τι συμβαίνει σήμερα στην
Κοινωνία που επηρεάζει τους
Γονείς, τα Παιδιά και το Σχολείο**

Δέκα (10) Βασικοί (Διαλυτικοί) Παράγοντες στις Σημερινές Κοινωνίες

- κατάρρευση των δεσμών της κοινότητας
- ατομικισμός
- καταναλωτισμός (απληστία) και ανταγωνισμός
- έκπτωση (κατάπτωση) αξιών
- παρακμή του θεσμού της οικογένειας
- παραβατικότητα (εγκληματικότητα) νέων αλλά και βία εναντίον τους
- αλκοόλ και ναρκωτικά
- φτώχεια και ανισότητα
- μετανάστευση και ρατσισμός
- βία και εγκληματικότητα

**Τι προσφέρει το Σχολείο στους
μαθητές του**

Η Αποστολή του Σχολείου περιγράφεται συνοπτικά ως ακολούθως:

- Το σχολείο **ασκεί αγωγή και κοινωνικοποιεί** τον μαθητή, για να διαμορφώσει την προσωπικότητά του και να συμβάλει στην ομαλή ένταξή του στο κοινωνικό σύστημα.
- Το σχολείο **διδάσκει και μαθαίνει**, αποβλέποντας στην ανάπτυξη του γνωστικού, νοητικού και συναισθηματικού επιπέδου του μαθητή.
- Το σχολείο **αξιολογεί** τον μαθητή, για να διαπιστώσει αν επιτυγχάνει τους εκπαιδευτικούς στόχους και να εντοπίσει τυχόν ελλείψεις και ανεπάρκειες, καθώς και τις δυνατότητες του μαθητή, αποβλέποντας στην ανατροφοδότηση και βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας.
- Τέλος, το σχολείο **εποπτεύει** τον μαθητή, αποδεσμεύοντας τον γονέα από τον παιδαγωγικό του ρόλο και επιδιώκοντας να προσφέρει ασφαλή και αξιοπρεπή διαβίωση στον μαθητή (Κωνσταντίνου, 2015).

Τι προσδοκούν οι Γονείς από το Σχολείο

Αντιφάσεις και Διλήμματα από τις Διαφορετικές Προσδοκίες των Γονέων

- ❑ Οι προσδοκίες των κοινωνικών ομάδων δεν εμφανίζονται με την ίδια μορφή στις διάφορες περιόδους. Αναφορικά με τους γονείς, οι προσδοκίες διαφοροποιούνται ανάλογα με τους στόχους τους, το μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδό τους και ανάλογα με το κλίμα και την κουλτούρα που έχουν διαμορφώσει στο οικογενειακό περιβάλλον.
- ❑ Οι προσδοκίες αυτές διατηρούνται, όμως, και αυξάνονται συνεχώς, ανάλογα με τις πολιτικές, πολιτισμικές, οικονομικές, επιστημονικές, τεχνολογικές, υγειονομικές και, γενικά, κοινωνικές εξελίξεις, καθώς και από τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του ίδιου του σχολείου στο κοινωνικό σύστημα.
- ❑ Και, ασφαλώς, οι προσδοκίες αυτές αλλάζουν και διαφοροποιούνται στις επιμέρους βαθμίδες της εκπαίδευσης (νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο) (Κωνσταντίνου, 2015).

Η Στάση των Γονέων

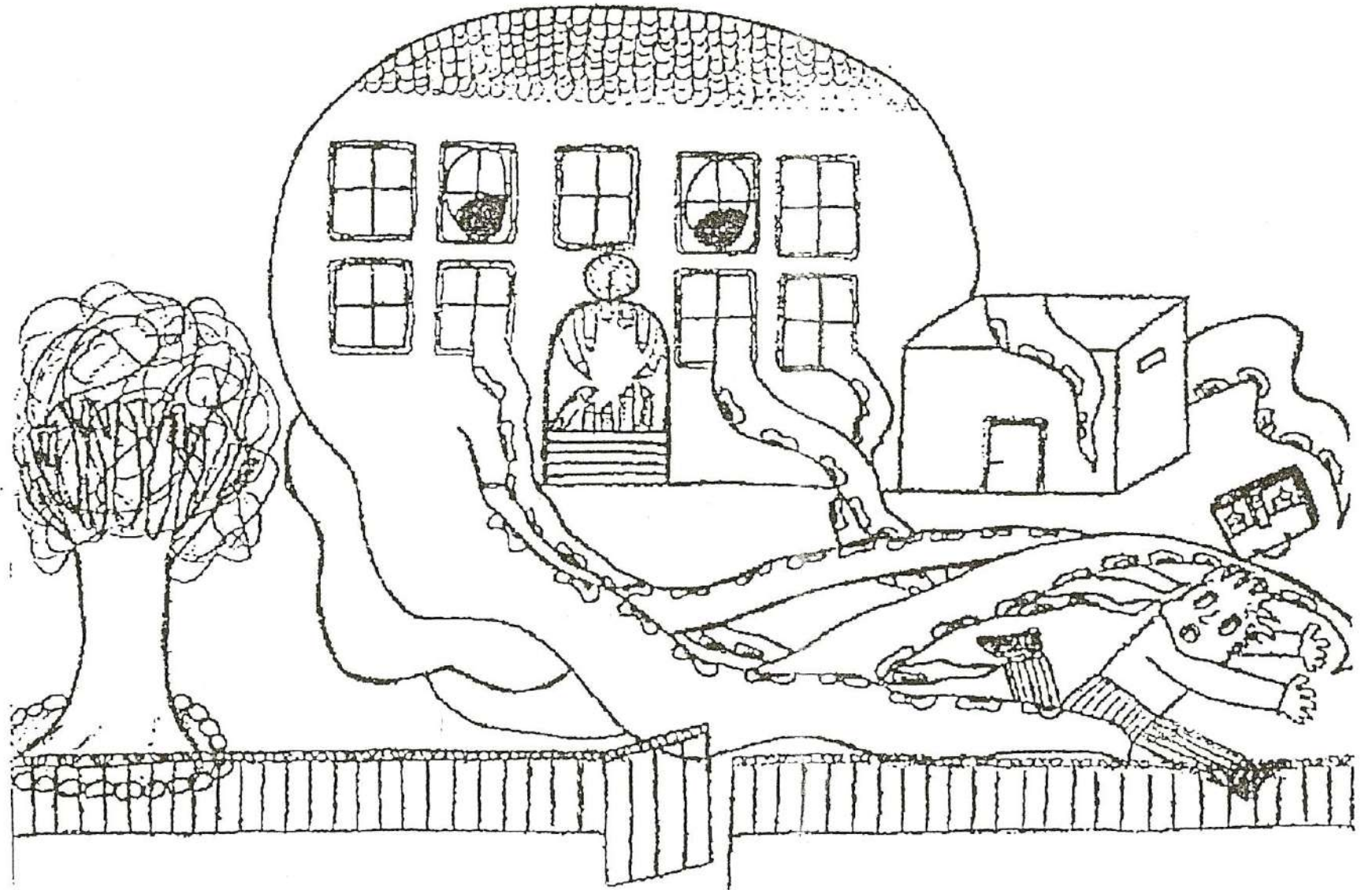
- ❑ Οι γονείς, σε μεγάλο ποσοστό, κρίνουν με κριτήριο αφενός το παραδοσιακό σχολείο, το οποίο οι ίδιοι είχαν γνωρίσει ως μαθητές, και αφετέρου τις αντιλήψεις και νοοτροπίες που έχουν διαμορφώσει με βάση τα ισχύοντα στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό σύστημα...
- ❑ Οι γονείς αυτοί, λοιπόν, δίνουν βάρος στον ποσοτικό γνωσιοκεντισμό, τον εξετασιοκεντισμό και τον βαθμοκεντισμό και όχι στη γενική μόρφωση και παιδεία και, ειδικότερα, στη διαμόρφωση ενός κριτικά σκεπτόμενου πολίτη και, γενικότερα, μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας...
- ❑ Επιπλέον, οφείλω να υπογραμμίσω ότι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο εκπαιδευτικός είναι ότι ένας αριθμός γονέων παρεμβαίνει δυσλειτουργικά στη σχέση του με το σχολείο και τον ίδιο τον εκπαιδευτικό (Κωνσταντίνου, 2015).

Τι οφείλει να παρέχει ένα «Καλό» Σχολείο στους Μαθητές του;

- ❖ Να τους προετοιμάσει για τη ζωή, έτσι ώστε να ρυθμίζουν και να επιλύουν ορθολογικά, αποτελεσματικά και χωρίς ματαιώσεις τα ατομικά και κοινωνικά ζητήματα και, τελικά, να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας, κατά το δυνατόν, ολοκληρωμένης προσωπικότητας σε αυτούς.
- ❖ Θέλουμε έναν μαθητή με κριτική και δημιουργική σκέψη, με ενισχυμένη αυτοπεποίθηση, έναν μαθητή που σέβεται την ιστορία της χώρας, τον πολιτισμό, το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, που σέβεται τον συνάνθρωπό του και τη δημόσια και ιδιωτική περιουσία. Έναν μαθητή με αρχές υπέρ της δημοκρατίας και της ειρήνης, που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες, τις προσδοκίες και την πρόοδο της κοινωνίας από άποψη επιστημονική, πολιτισμική και οικονομική. Τελικά, θέλουμε έναν μαθητή με μόρφωση και παιδεία (Κωνσταντίνου, 2015).

Ο Παιδαγωγικός Εκτροχιασμός του Σχολείου

(Κωνσταντίνου, 1997)

Δυσχέρειες στην Αποστολή του Εκπαιδευτικού

Νέοι Ρόλοι για τον Εκπαιδευτικό: «Κοινωνικός Παιδαγωγός» και «Κοινωνικός Ψυχολόγος»

- Αναζητώντας τα αίτια στην αλλαγή της συμπεριφοράς των μαθητών, οι ερευνητές διαπιστώνουν **καθοριστικές μεταβολές στο οικογενειακό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον**, οι οποίες είναι ιδιαίτερα αισθητές στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα, ως προϊόν, πέραν των άλλων, της **οικονομικής, υγειονομικής και κοινωνικής κρίσης** που ταλανίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια.
- Αυτό συνεπάγεται **νέα δεδομένα στη συμπεριφορά των μαθητών, την οποία πρέπει να διαχειριστεί ο εκπαιδευτικός** σε καθημερινή βάση και για την οποία **δεν είναι θεσμικά προετοιμασμένος και εκπαιδευμένος** να αντιμετωπίσει από άποψη παιδαγωγική και ψυχολογική (Κωνσταντίνου, 2015).

**Τι συμβαίνει σήμερα με τους
Μαθητές;
Ποια είναι η Συμπεριφορά τους
και ποιος είναι ο Ρόλος των
Γονέων;**

Η Παράμετρος «Μαθητής»

- Με βάση παιδαγωγικές και ψυχολογικές παραδοχές, ο μαθητής αποτελεί μια **μοναδική και αποκλειστική οντότητα** με τις ιδιαιτερότητές του, τις γλωσσικές, τις πολιτισμικές, τις γνωστικές, τις νοητικές, τις συναισθηματικές, τις βιολογικές, τις οικογενειακές, τις κοινωνικές κ.λπ.
- Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός οφείλει να λάβει σοβαρά και υπεύθυνα υπόψη του στην οργάνωση της εκπαιδευτικής πράξης **την ατομικότητα του μαθητή που είναι μοναδική και αποκλειστική για κάθε άτομο.**

Πρώιμα Σημάδια Εμφάνισης Προεφηβείας

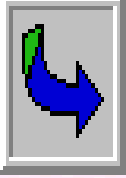
Εξαιτίας των **πρωτεϊνών υψηλής ποιότητας**, που προσλαμβάνουν τα παιδιά σήμερα μέσω της διατροφής τους, **επισπεύδεται η ανάπτυξή τους**. Δηλαδή, εκδηλώνεται Ένας οργασμός ορμονών που προκαλεί:

- ❖ Ακόμη και **πριν από την ηλικία των 10 ετών, εμφάνιση τριχοφυΐας**
- ❖ **Μεταβολές στα χαρακτηριστικά του σώματός τους** (εμφάνιση ενός μαστού και έπειτα από 6 μήνες του άλλου, μεγάλωμα των όρχεων)
- ❖ **Ο ιδρώτας** τους αρχίζει και αποκτά άσχημη μυρωδιά (κακοσμία), όπως των ενηλίκων

Με αποτέλεσμα **να δημιουργείται αβεβαιότητα και ανασφάλεια στο παιδί**, που εκδηλώνονται με **επιθετικότητα, εσωστρέφεια μέχρι και κατάθλιψη**.

Χαρακτηριστικά της Εφηβικής Συμπεριφοράς

- Ανασφάλεια εξαιτίας των σωματικών αλλαγών
- Έντονη συναισθηματική κατάσταση και αστάθεια ψυχικής διάθεσης (ψυχικός αναβρασμός – θυμική αναστάτωση) εξαιτίας των ραγδαίων αλλαγών στο ορμονικό σύστημα και της αφύπνισης της σεξουαλικότητας (πάθος – αδιαφορία, φιλία – εχθρότητα, ευφορία – μελαγχολία κ.λπ.)
- Ιδιόμορφη διαχείριση των συναισθημάτων του και ανάπτυξη στενών σχέσεων με συνομηλίκους παρά με τους γονείς (απεξάρτηση – αυτονόμηση)
- Υπερευαισθησία στην αξιολόγηση των άλλων (κυρίως των συνομηλίκων), μοναξιά, μελαγχολία
- Βίωση έντονου άγχους και φόβου λόγω των οικογενειακών συγκρούσεων, της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος και της αναζήτησης καινούριων φίλων (Κωνσταντίνου, 2015, Χατζηχρήστου, 2009).

Παρατηρείται **αύξηση του ποσοστού των διαταραχών στα παιδιά**, τουλάχιστον την τελευταία εικοσαετία. Η αύξηση αυτή υπολογίζεται της τάξης του **20%**.

➡ Ερευνητικά δεδομένα από πολλές χώρες δείχνουν ότι στο χώρο του Σχολείου τα σημερινά παιδιά είναι **πιο μοναχικά και καταπιεσμένα, πιο οργισμένα και απείθαρχα, πιο επιθετικά και παρορμητικά.**

➡ Το Σχολείο καλείται πλέον να παίξει έναν σημαντικό ρόλο, εκπαιδεύοντας τα παιδιά στην **ανάπτυξη και καλλιέργεια των συναισθημάτων και των κοινωνικών δεξιοτήτων**, όπως ο αυτοέλεγχος, η ενσυναίσθηση, η επίλυση διαφορών και διαφωνιών, η συνεργασία, η συλλογικότητα, κ.ά. (Βλ. περισσότερα: Κωνσταντίνου, 2015, Μονάδα Εφηβικής Υγείας Νοσοκομείου «Αγλαΐα Κυριακού» 2010, Τσιγκρής, 2012, Χατζηχρήστου, 2009).

Ευρήματα ερευνών με παιδιά που χρήζουν ειδικής διαχείρισης (αναλογικά ποσοστά σε τάξη 25 μαθητών)*

Η μέση σχολική τάξη των 25 μαθητών είναι πιθανόν να έχει:

Τουλάχιστον **5** μαθητές με σημαντικές ανάγκες ψυχικής υγείας

Τουλάχιστον **6** μαθητές που ζουν σε συνθήκες φτώχειας

Τουλάχιστον **1** μαθητή που υφίσταται σοβαρή κακοποίηση

* Πηγή: Doll, Zucker & Brehm, (επιμέλεια Χατζηχρήστου, 2009), Κωνσταντίνου, 2015, Unicef 2017

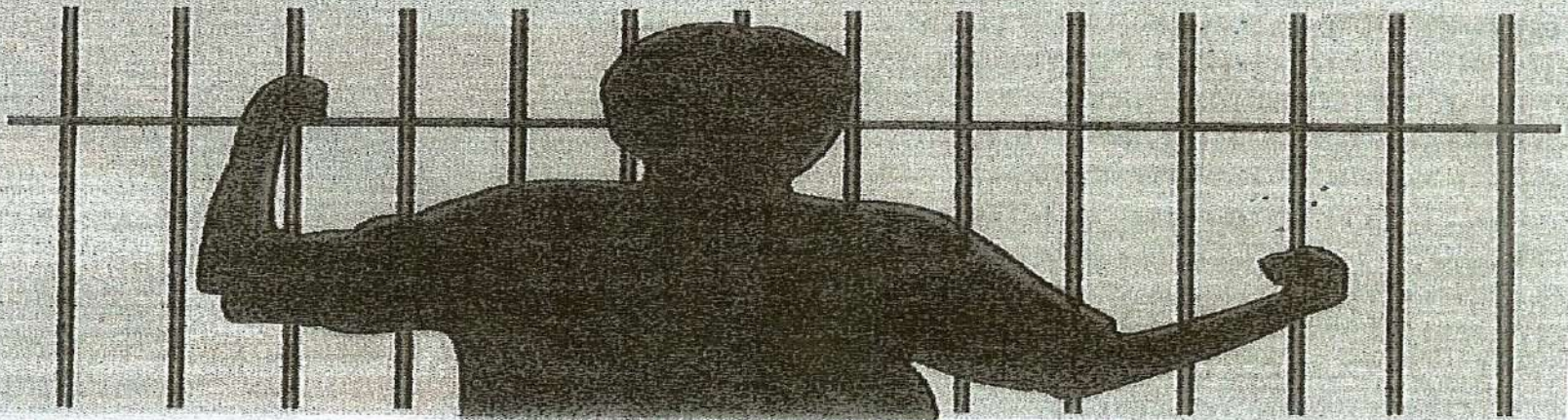
Επιπτώσεις για τα παιδιά που βιώνουν την κακοποίηση

- Γενικά, η κακοποίηση δημιουργεί άτομα με έντονα προβλήματα στις προσωπικές τους σχέσεις, τα οποία δυσκολεύονται να αγαπήσουν και να εμπιστευτούν, έχουν τάση προς καταχρήσεις, εμφανίζουν αγχώδεις διαταραχές, προβλήματα προσαρμοστικότητας και κατάθλιψη. Επίσης, οι άνθρωποι που υπέστησαν κακοποίηση όταν ήταν παιδιά ενδέχεται να προβούν οι ίδιοι σε κακοποίηση παιδιών όταν ενηλικιωθούν.
- Ένα παιδί που έχει κακοποιηθεί εμφανίζει δυσκολίες προσαρμογής στην καθημερινότητα και προβλήματα συμπεριφοράς. Φοβάται για την ασφάλεια τη δική του και των άλλων και δυσκολεύεται να αναπτύξει το αίσθημα της εμπιστοσύνης προς τους γύρω του. Συχνά εμφανίζει μετατραυματικό στρες, διαταραχές της διάθεσης ή της ανάπτυξης της προσωπικότητας του.
- Στο σχολείο απομονώνεται από τους συμμαθητές του και αναπτύσσει το συναίσθημα της ντροπής, έχει τάση μυστικοπάθειας και η επίδοση του μειώνεται εξαιτίας της εμφάνισης μαθησιακών διαταραχών. Το παιδί αυτό έχει υψηλά επίπεδα άγχους, νιώθει συνεχώς φόβο και έχει προβλήματα στον ύπνο με συχνούς επιπτώσεις. Αισθάνεται ότι δεν υπάρχει καμία ελπίδα, ότι κανείς δεν μπορεί να το βοηθήσει και ότι η κατάσταση δεν πρόκειται να αλλάξει (Πολύζου, 28.11.2016, medlabnews.gr, Κωνσταντίνου, 2015).

Παραβατικότητα ανήλικων κρατουμένων

- Το **95,5%** έχουν κακοποιηθεί από τους γονείς τους
- Για τους **156** το ξύλο από τον πατέρα ήταν συχνά μέσο πειθαρχίας
- Για τους **75** το ξύλο από τη μητέρα ήταν πάγια πρακτική χειραγώγησης
- Πέντε στους δέκα γονείς δεν ήξεραν κανένα φίλο των παιδιών τους
- Μόνο το **45%** ήξερε κάποιο φίλο τους
- Οι μισοί γονείς δεν γνώριζαν τα «στέκια» των παιδιών τους
- Μόνο το **42%** γνώριζε πού πάνε για διασκέδαση
- Πέντε στα δέκα παιδιά είχαν φύγει μία φορά από το σπίτι
- Το **40,1%** είχαν εγκαταλείψει πολλές φορές την οικογένειά τους

**Η έρευνα έγινε σε 10 φυλακές της χώρας.
Απάντησαν 426 εγκλειστοί, 13 - 18 ετών.**

Το Προφίλ του Θύτη (Βίαιου Παιδιού)

Σχολικός εκφοβισμός (bullying) = μια μορφή βίας με τρία χαρακτηριστικά: α) συνειδητή επιθετική συμπεριφορά κάποιου/ων εναντίον άλλου/ων, β) έχει επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα και γ) υπάρχει σαφής διαφορά ισχύος (π.χ. σαφής υπεροχή φυσικής δύναμης ή κοινωνικής ισχύος (Olweus 1993))

- Ο θύτης, σύμφωνα με τις έρευνες, είναι, κατά κανόνα, αγόρι με μέτρια ή χαμηλή επίδοση στο σχολείο.
- Είναι παιδί με χαμηλή αυτοεκτίμηση και επιρρεπές σε παραβίαση κανόνων.
- Εμφανίζει, γενικά, επιθετική συμπεριφορά.
- Πρωτοστατεί σε βίαιες σκηνές και σε καταλήψεις.
- Αντιμετωπίζει, κατά κανόνα, οικογενειακά προβλήματα.
- Γενικά, η συμπεριφορά του είναι αποτέλεσμα στρεβλής αγωγής και κοινωνικοποίησης, πρώτα στο σπίτι και μετά στο σχολείο. Οι ίδιοι, συχνά, έχουν υποστεί εκφοβισμό ή κακοποίηση στη ζωή τους (Βλ. περισσότερα: Κολαΐτης, 2015, από «ΤΟ ΒΗΜΑ» 15.3.2015), Πολύζου, 1.2.2015, medlabnews.gr).

Δευτερογενή Σημάδια (Ενδείξεις) του Θύματος από τον Εκφοβισμό

- Εμφανίζει μειωμένη διάθεση ή άρνηση να πάει στο σχολείο (π.χ. αδικαιολόγητες απουσίες).
- Παρουσιάζει απροσδόκητη μείωση επιδόσεων στο σχολείο και συνήθως καθυστερεί στην προετοιμασία του για το σχολείο χωρίς προφανή λόγο.
- Ένα ασυνήθιστα ήσυχο παιδί γίνεται όλο και πιο απόμακρο.
- Ένα παιδί, που συνήθως είναι συγκρατημένο, γίνεται επιθετικό (ως αποτέλεσμα της απογοήτευσης και της ανικανότητας να αντιμετωπίσει τη θυματοποίηση με άλλον τρόπο).

- Εκδηλώνει **απροθυμία συμμετοχής** σε εξωσχολικές δραστηριότητες.
- Προφασίζεται **ασθένεια** πριν από ομαδικές δραστηριότητες.
- Στις **ομαδικές σχολικές δραστηριότητες** κανείς δεν θέλει να σχηματίσει ζευγάρι με αυτό το παιδί.
- Κάνει **απουσίες** από το σχολείο **χωρίς πειστικές εξηγήσεις**.
- Τα **προσωπικά αντικείμενα** του παιδιού είναι **μονίμως κατεστραμμένα ή έχουν χαθεί**.
- Όταν υφίσταται βία αντιδρά με **έλλειψη αυτοπεποίθησης και αδυναμία αντιπαράθεσης, παθητική αποδοχή βίας, σύγχυση, απόγνωση, έντονο άγχος, πανικό, απόσυρση και κλάμα**. Συχνά, επίσης, προέρχεται από **υπερπροστατευτική οικογένεια**.
- **Να προσέχουν οι γονείς, λοιπόν, μήπως έρχεται με σκισμένα ρούχα ή μελανιές στο σώμα του από το σχολείο και αποφεύγει να εξηγήσει πώς αυτά συνέβησαν** (Βλ. περισσότερα: Κολαϊτης, 2015, από «ΤΟ ΒΗΜΑ» 15.3.2015), Πολύζου, 1.2.2015, medlabnews.gr).

Οι Ενδείξεις του Εθισμού στη Χρήση του Διαδικτύου

- **Μείωση** σχολικών επιδόσεων
- **Εκνευρισμός**, ευερεθιστότητα, ανυπακοή
- **Υπερβολική κόπωση**, ημερήσια υπνηλία
- **Εσωστρέφεια**, κοινωνική απόσυρση
- **Παραμέληση άλλων αγαπημένων δραστηριοτήτων** (Βλ. περισσότερα: Κολαΐτης, 2015, από «ΤΟ ΒΗΜΑ» 15.3.2015), Πολύζου, 1.2.2015, medlabnews.gr).

Ο Ρόλος των Κανόνων στη Συμπεριφορά του Παιδιού

Η σημασία της οριοθέτησης της συμπεριφοράς του παιδιού στη διαδικασία της διαπαιδαγώγησης και κοινωνικοποίησης

- Τα όρια προσδιορίζουν το πλαίσιο κίνησης και δράσης ενός ατόμου (Είναι οι κανόνες του επιτρεπτού και του απαγορευμένου).
- Το παιδί, μέσα από την οριοθέτηση, μαθαίνει: ποια συμπεριφορά είναι αποδεκτή, ποια δεν είναι, καθώς και πώς και κάτω από ποιες προϋποθέσεις.
- Το παιδί μαθαίνει με σαφήνεια για τις συνέπειες της παράβασης και υπέρβασης.
- Το παιδί μαθαίνει ότι η εφαρμογή των κανόνων τον προστατεύει από κινδύνους, νιώθει ασφάλεια, όταν κινείται και δραστηριοποιείται στο οριοθετημένο πλαίσιο, και λειτουργεί ελεύθερα αλλά με γνώμονα το «μέτρο».
- Τα όρια πρέπει να είναι διατυπωμένα με σαφήνεια και θετικό λόγο (ανάλογα την ηλικία με συναπόφαση), να τηρούνται με συνέπεια και σταθερότητα.
- Τα όρια θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευελιξία και προσαρμοστικότητα, δεδομένου ότι το παιδί μεγαλώνει.
- Η εφαρμογή των συνεπειών συμβάλλει στην ανάπτυξη της υπευθυνότητας, της εντιμότητας και της δημοκρατικότητας (Κωνσταντίνου, 2015).

**Προτάσεις και Οδηγίες προς τους
Γονείς, αναφορικά με τη
Συμπεριφορά τους απέναντι στο
Παιδί τους και το Σχολείο**

Ποια Στάση Οφείλουν να Κρατούν οι Γονείς απέναντι στο Παιδί τους, αναφορικά με τον εκπαιδευτικό, το σχολείο και, γενικά, τη διαπαιδαγώγησή του

- ❖ Καταρχάς, το κάθε παιδί έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες και δεν πρέπει να το συγκρίνετε με κανέναν άλλο, ακόμη και με την αδερφή ή τον αδερφό του.
- ❖ Να του προσφέρετε γενναιόδωρα αγάπη, στοργή και ενθάρρυνση, για να μάθει και αυτό να αγαπά και να προσφέρει.
- ❖ Ό,τι πρακτικές ακολουθείτε εσείς, να είστε βέβαιοι ότι, κατά κανόνα, θα τις υιοθετήσει και αυτό (φωνές, βρισιές, πραότητα...).
- ❖ Οφείλετε να του δείχνετε εμπιστοσύνη, να ενθαρρύνετε και να επιβραβεύετε τις θετικές του ενέργειες και να συνεργάζεστε μαζί του.

- ❖ Να είστε έτοιμοι για **ακρόαση** (να το ακούτε), **γιατί αυτό το έχει μεγάλη ανάγκη.**
- ❖ Να **ελέγχετε τις εργασίες και, γενικά, την προετοιμασία του για το σχολείο και να μην το υποκαθιστάτε και τον χειραγωγείτε.**
- ❖ **Να αποφεύγετε να παίρνετε ασυλλόγιστα και πάντα το μέρος του παιδιού.** Οφείλετε να το στηρίζετε στις δυσκολίες και να το προστατεύετε σε κάθε του βήμα. **Όχι, όμως, να το υπερπροστατεύετε.** Όταν παρεμβαίνετε σε όλα τα ζητήματα και ενισχύετε όλες τις συμπεριφορές του, **τότε το εθίζεται να δικαιολογεί τη συμπεριφορά του, αλλά και να αποφεύγει τις συνέπειες, αφού εσείς του λύνετε όλα του τα προβλήματα.**
- ❖ **Να αποφεύγετε την κριτική για τον δάσκαλό του, γιατί τότε θα χάσει την εμπιστοσύνη απέναντί του (Συνήθως, τα παιδιά επηρεάζονται ή υιοθετούν τα σχόλια και τη στάση των γονέων τους απέναντι στον εκπαιδευτικό).**
- ❖ **Να συνεργάζεστε με τους δασκάλους και το σχολείο του, να δίνετε και να ζητάτε πληροφορίες όχι μόνο για τους βαθμούς αλλά για την εν γένει στάση του (Η αδιαφορία σας για το σχολείο μεταδίδεται και σε αυτόν)** (Κωνσταντίνου, 2021, https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/395446_ti-pragmatika-theloyn-na-poyn-oi-daskaloi-stoys-goneis).

Αρκετοί γονείς δεν θέλουν να ακούσουν τίποτα αρνητικό για το παιδί τους

- Οι γονείς οφείλουν να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τις **έγκαιρες πληροφορίες και προειδοποιήσεις των εκπαιδευτικών**. Έτσι μπορεί να προλάβουν και να αποτρέψουν κάποιο πρόβλημα που μπορεί να γίνει ακόμα μεγαλύτερο στο μέλλον.
- Οι γονείς οφείλουν να αποδεχθούν ότι ο εκπαιδευτικός είναι ο ειδήμων, ο καταρτισμένος στο αντικείμενο της διαπαιδαγώγησης, της διδασκαλίας, της μάθησης και της αξιολόγησης. Είναι ο ειδικός, είναι ο επαγγελματίας που εργάζεται καθημερινά με παιδιά, και συχνά βλέπει το παιδί σας από διαφορετική σκοπιά σε σχέση με αυτή που το βλέπετε εσείς. Αν σας δώσει κάποιες συμβουλές για το παιδί σας, μην αντιδράσετε άσχημα. Ακούστε και αποδεχτείτε τις συμβουλές, με τον ίδιο τρόπο που θα δεχόσαστε μια συμβουλή από έναν ειδήμονα, π.χ. γιατρό, δικηγόρο κ.λπ..
- Οι εκπαιδευτικοί ξέρουν ότι αγαπάτε τα παιδιά σας. Τα αγαπούν, όμως, και οι εκπαιδευτικοί. Ο εκπαιδευτικός απλώς σας ζητάει να τον εμπιστευτείτε, να τον στηρίξετε και να συνεργαστείτε μαζί του. Να μην είστε εναντίον του. Πρέπει να έχει την υποστήριξή σας, και θα πρέπει να του αποδώσετε τον σεβασμό που του αρμόζει.
- Τονώστε τον εκπαιδευτικό του παιδιού σας και κάντε τον να νιώσει ότι τον εκτιμάτε, και να είστε βέβαιοι ότι θα εργαστεί ακόμη περισσότερο για να προσφέρει στο παιδί σας την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση (Κωνσταντίνου, 2021, https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/395446_ti-pragmatika-theloy-n-na-poyn-oi-daskaloi-stoys-goneis).

Και ας μην ξεχνάμε ότι:

- Αν ένα παιδί αντιμετωπίζεται με επικρίσεις, μαθαίνει να καταδικάζει.
- Αν ένα παιδί αντιμετωπίζεται με εχθρότητα, μαθαίνει να επιτίθεται.
- Αν ένα παιδί γελοιοποιείται, μαθαίνει να είναι ντροπαλό.
- Αν ένα παιδί ζει με την ντροπή, μαθαίνει να αισθάνεται ένοχο.
- Αν ένα παιδί αντιμετωπίζεται με ανεκτικότητα, μαθαίνει να είναι υπομονετικό.

- **Αν ένα παιδί ενθαρρύνεται, μαθαίνει να έχει αυτοπεποίθηση.**
- **Αν ένα παιδί επαινείται, μαθαίνει να αξιολογεί θετικά τους άλλους.**
- **Αν ένα παιδί αντιμετωπίζεται με ευθύτητα, μαθαίνει να είναι δίκαιο.**
- **Αν ένα παιδί νιώθει ασφάλεια, μαθαίνει να πιστεύει στους άλλους.**
- **Αν ένα παιδί είναι αποδεκτό, μαθαίνει να αγαπά τον εαυτό του (Burns, 1986, Κωνσταντίνου, 2015).**

Και ως κατακλείδα και έχοντας ως σημείο αναφοράς την προσφορά των γονέων και του σχολείου προς τα παιδιά, ας θυμηθούμε τα λόγια του Μεγάλου Αλεξάνδρου για τον δάσκαλό του Αριστοτέλη:

«Στους γονείς οφείλομεν το ζην, στους δε διδασκάλους το ευ ζην».

Επιπλέον, ας έχουμε υπόψη μας ότι το παιδί δεν είναι δοχείο που πρέπει να το γεμίσουμε, αλλά φωτιά που οφείλουμε να την ανάψουμε με προσοχή και με κατάλληλα παιδαγωγικά μέσα...

Σας ευχαριστώ πολύ!

ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

DOLL, B., ZUCKER, ST. & BREHM, K. (2009). Σχολικές τάξεις που προάγουν την ψυχική ανθεκτικότητα: Πώς να δημιουργήσουμε ευνοϊκό περιβάλλον για μάθηση (επιμ. Χατζηχρήστου, Χρυσή). Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ-ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Χ. (2015). Το καλό σχολείο, ο ικανός εκπαιδευτικός και η κατάλληλη αγωγή ως παιδαγωγική θεωρία και πράξη. Αθήνα: Gutenberg.